

PULINET 2023

The 13th PULINET National Conference

การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 13
Foresight in Reinventing Libraries in a

VUCA World:
The Next Move

วันที่ 18-20 มกราคม 2566

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร่วมกับ

ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET)

ณ จังหวัดอุบลราชธานี

PULINET 2023
The 13th PULINET National Conference

คำนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET เป็นกิจกรรมทางวิชาการที่หน่วยงานห้องสมุด มหาวิทยาลัย ส่วนภูมิภาค (PULINET) จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยปีนี้เป็นที่ 13 ซึ่งสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี ได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ระหว่างวันที่ 18-20 มกราคม 2566 ณ โรงแรมสุโขทัย แกรนด์ แอนด์ คอนเวนชัน เซ็นเตอร์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้กรอบแนวคิด "ก้าวต่อไปของการ พลิกโฉมห้องสมุดภายใต้ความผันผวนของโลกยุคใหม่" (Foresight in Reinventing Libraries in a VUCA World : The Next Move) เพื่อเป็นเวทีเปิดกว้างสำหรับการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ การ สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบรรณารักษ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ นักเทคโนโลยี การศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และผู้สนใจด้านการจัดการและการบริการสารสนเทศ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดในสังกัดสถาบันอุดมศึกษา โดยจำแนกผลงานออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) การจัดการทรัพยากร สารสนเทศ (Information management : IM), 2) การบริการสารสนเทศ (Information Service : IS), 3) การบริหารจัดการองค์กร (Organization Management : OM) ประกอบด้วยผลงานประเภทบรรยายและ โปสเตอร์ และในการประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 13 นี้ มีผู้สนใจจากสถาบันในข่ายงานฯและ สถาบันต่างๆ ทั่วประเทศ ส่งผลงานรวม 114 ผลงาน และมีผลงานผ่านการพิจารณาทั้งสิ้น 109 ผลงาน

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้จัดทำรายงานการประชุมฉบับอิเล็กทรอนิกส์ฉบับนี้ ขึ้นมา เพื่อประโยชน์ต่อการนำผลงานทางวิชาการในครั้งนี้ไปประยุกต์ พัฒนา เพื่อต่อยอดและสร้างองค์ความรู้ ใหม่สำหรับการให้บริการสารสนเทศทั้งในสถาบันอุดมศึกษาและห้องสมุดอื่น ๆ ทั่วประเทศ ตลอดจนเพื่อ ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หน่วยงานห้องสมุดมหาวิทยาลัย ส่วนภูมิภาค และสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ขอขอบคุณวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาผลงาน คณะกรรมการตัดสินผลงาน เจ้าของผลงาน ผู้เข้าร่วมประชุม บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และผู้ให้การสนับสนุนทุก ท่านที่มีส่วนร่วมทำให้การประชุมวิชาการครั้งนี้ประสบความสำเร็จ และคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุม วิชาการครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาห้องสมุดและสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าสืบไป

(อาจารย์ ดร. ภาคภูมิ สืบบุญการณ)

ผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประธานคณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ

PULINET ครั้งที่ 13

PULINET 2023

The 13th PULINET National Conference

การนำเสนอผลงานวิชาการ ประเภทโปสเตอร์ Poster Presentations

การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 13

วันที่ 18-20 มกราคม 2566

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร่วมกับ
ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET)

ณ จังหวัดอุบลราชธานี

PULINET 2023
The 13th PULINET National Conference

PULINET 2023

The 13th PULINET National Conference

การนำเสนอผลงานวิชาการ ประเภทโปสเตอร์ Poster Presentations กลุ่ม การบริการสารสนเทศ (IS)

การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 13

วันที่ 18-20 มกราคม 2566

สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร่วมกับ
ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET)

ณ จังหวัดอุบลราชธานี

PULINET 2023
The 13th PULINET National Conference

การพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรม ฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย

Development of information media, art, culture and wisdom
hidden in the mural paintings of the Ubosoton on the
PhraRuang route, Sukhothai Province

วิภาญดา บุญคง,* เทวัญ ทาเกิด

Wiganda Bunkhong,* Tewan Thakerd

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

wiganda@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัด 3 แห่งในจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย วัดตลิ่งชัน วัดโบสถ์มณีราม และวัดหนองไฉ่ 2) เพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม สืบสานและเผยแพร่ความเป็นไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย เรื่องราวบนภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 2) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51

คำสำคัญ: ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา จังหวัดสุโขทัย สื่อสารสนเทศ เส้นทางพระร่วง

Abstract

This research aimed to 1) to study and analyze the mural paintings of 3 temples in Sukhothai Province. which includes Taling Chan Temple, Bot Maniram Temple and Wat Nong Woong 2) to produce public relations media Promoting learning management in arts and culture. The sample used in this study were students, personnel of Rajabhat Phibunsongkhram University, as well as the general public. by using a simple random sampling method by specifying the time period for collecting data according to the research period of 100 people Sukhothai and the satisfaction assessment form for video media The statistics used in the research were mean, standard deviation.

The results of the research showed that 1) the development of information media on arts and culture and the wisdom hidden in the murals of the Ubosot on the Phra Ruang route Sukhothai was in very good level where it scored 4.53 of mean and 0.12 of standard deviation, 2) The satisfaction of information media in arts and culture and the wisdom hidden in the murals of the Ubosot on the Phra Ruang route. Sukhothai was in very good level where it scored 4.59 of mean and 0.51 of standard deviation.

Keyword: Art and culture, Wisdom, Sukhothai Provice, Information media, Phra Ruang route

บทนำ

คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล ตั้งแต่งานหัตถกรรมพื้นบ้านจนถึงชิ้นงานศิลปะชั้นสูง ตั้งแต่วิถีชีวิตในชนบทจนถึงงานเทศกาลประเพณีที่ยิ่งใหญ่ ล้วนสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับผู้คนในหลายระดับ รวมถึงสร้างชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้กับประเทศด้วย สำหรับประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับให้เป็นจุดหมายเพื่อการท่องเที่ยวอันดับหนึ่งของภูมิภาคเอเชีย มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนปีละกว่า 30 ล้านคน มีรายได้จากการท่องเที่ยวกว่าปีละ 2 ล้านล้านบาท จากข้อมูลประมาณการพบว่าร้อยละ 30 ของรายได้เกิดจากสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของไทย (แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565, 2564) เช่น งานเทศกาลประเพณีประจำปีในแต่ละภูมิภาค งานมหกรรมทางศิลปะ หรือการซื้อของที่ระลึกและงานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น จิตรกรรมฝาผนังเป็นผลงานศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต คติความเชื่อ รวมถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ที่แสดงถึงความเจริญของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจิตรกรรม ฝาผนังจึงเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา จิตรกรรมฝาผนังของไทยเป็นศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงถึงความรู้สึก สะท้อนวิถีชีวิตและความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยน ละมุนละไม มีการสร้างสรรค์สืบต่อกัน

จิตรกรรมฝาผนังไทยหรือภาพเขียนสีของไทยแต่โบราณ นิยมเขียนเป็นพุทธบูชาตามผนังโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ คูหาภายในองค์พระปราสาท พระสถูปเจดีย์ ฝาผนังเพดาน เสา ชื่อ คาน และบานประตูหน้าต่าง จิตรกรรมฝาผนังไทยช่วยตกแต่ง และเสริมสร้างความงดงามให้แก่พุทธสถาน ถือเป็นมรดกอันล้ำค่าทางศิลปกรรมของไทย มีเอกลักษณ์เฉพาะเป็นของตัวเอง มีแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แตกต่างกันไป ทั้งวิธีการเขียน การใช้เส้น และสี ที่มีลักษณะสีลาที่อ่อนช้อยนุ่มนวล โดยมีช่างเขียนเป็นผู้กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างในภาพเป็นไปตามที่ต้องการของตน และยังแสดงให้เห็นถึงฝีมือและจินตนาการของช่างเขียนชาวไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีความเป็นอยู่ของคนในสังคม ระบบการปกครอง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของคนไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี เพราะช่างเขียนในสมัยโบราณจะเขียนจากแรงบันดาลใจ ใช้จินตนาการและสภาพแวดล้อม

ของสังคมในสมัย นั้น ๆ มาประกอบในการเขียนภาพ ดังนั้น จิตรกรรมฝาผนังจึงเป็นไทยจึงมีคุณค่าสมควรเป็นอย่างยิ่งแก่การศึกษา ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สุนทรียศาสตร์ และการแพทย์ อีกทั้งยังเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของชนชาติ นอกจากนี้ภาพจิตรกรรมฝาผนังไทยถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นการสื่อสารกันอีกวิธีหนึ่งโดยใช้สัญลักษณ์ภาพ ซึ่งจะได้ทั้งการสื่อสารและความงามของภาพ การจารึกภาพลงบนฝาผนัง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเผยแพร่เรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติ หลักธรรม ชาดก หรือไตรภูมิ ภาพจิตรกรรมอาจถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นการบันทึกเรื่องราว ความคิด ความอ่าน หรือเพื่อสื่อถึงวิถีชีวิต จารีตประเพณีของคนในสังคม ยุคนั้น ซึ่งล้วนแต่มีคุณค่าและความหมายในตัว รูปแบบของจิตรกรรมไทยนั้น อาจจะมีกิริยา สีลา มีเครื่องแต่งกายที่สอดคล้องกับลักษณะของเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น คือประสานกลมเกลียวกันเป็นไปตามกาลเวลาที่ผันแปร ผ่านพัฒนาการที่มีการปรับปรุง ตัด แต่ง เติม ตามความนิยมของตัวบุคคล ผู้วาดตลอดจนค่านิยมของคนในยุคนั้น

สุโขทัย ราชธานีเก่าแก่ที่ยังคงมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ผ่านโบราณสถานสำคัญที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกโลก รวมถึงวัดวาอารามต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ วิถีชีวิตที่สะท้อนความเป็นตัวตนแบบดั้งเดิม เรียบง่าย และมีเสน่ห์ อย่างไรก็ตามเมื่อวันเวลาผ่านไปศิลปวัฒนธรรมที่เคยมีอาจจะเลือนหายไปตามกาลเวลา เพื่อส่งเสริมให้คนในสังคมได้เรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมถึงส่งเสริมการเป็นเมืองมรดกโลกและเมืองสร้างสรรค์ ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความมุ่งมั่นที่จะสืบสานและเผยแพร่ความเป็นไทยออกสู่สากล ภายใต้กลยุทธ์ 3 ประการ คือ ส่งเสริม “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ประสาน เสริมสร้าง “ภาพลักษณ์” ให้กับจังหวัดสุโขทัย และสร้าง “ความร่วมมือ” ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยรวม จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัด 3 แห่ง ในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วย วัดดลิ่งชัน วัดโบสถ์มณีราม และวัดหนองไฉ่
2. เพื่อผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม สร้างทัศนคติ ความเข้าใจ สืบสานและเผยแพร่ความเป็นไทยออกสู่สากล รวมถึงส่งเสริมให้คนไทยเห็นคุณค่า ร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น ความเข้าใจและมั่นใจแก่นักศึกษาและประชาชนในการปรับเปลี่ยนและตอบสนองกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษา บุคลากรสายวิชาการและสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม รวมถึงประชาชนทั่วไป ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูลตามกรอบระยะเวลางานวิจัย จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เรื่องราวบนภาพจิตรกรรมฝาผนังฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อวีดิทัศน์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตรกรรมฝาผนัง และศึกษาเนื้อหาบนจิตรกรรมฝาผนังของวัด 3 แห่ง ในจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ วัดดลิ่งชัน วัดโบสถ์มณีราม และวัดหนองไฉ่
2. ผู้วิจัยเขียนโครงเรื่องนำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหา เรื่องราวบนจิตรกรรมฝาผนังของวัดในจังหวัดสุโขทัย 3 แห่ง รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของสื่อวีดิทัศน์
3. ผู้วิจัยนำสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถของวัดทั้ง 3 แห่ง ในจังหวัดสุโขทัย นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ในด้านการนำเสนอ เนื้อหา การออกแบบเสียง และเทคนิคต่าง ๆ จากนั้นนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด อินเทอร์เน็ต และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยกาสำรวจ บันทึกภาพนิ่งด้วยกล้องดิจิทัล การสัมภาษณ์ประชาชนชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกต
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์หาคุณภาพของสื่อวีดิทัศน์ทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการดำเนินการและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย ซึ่งประกอบด้วย วัดดลิ่งชัน วัดโบสถ์มณีราม และวัดหนองไฉ่ จะสามารถแบ่งผลงานภาพจิตรกรรมออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกมีลักษณะภาพเขียนที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติที่สำคัญ ได้แก่ ภาพผจญมาร (ภาพที่ 1) ภาพตอนดับขันธปรินิพพาน (ภาพที่ 2) ส่วนที่สอง เป็นคติธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า วรรณคดี รามเกียรติ์ ได้แก่ ภาพเหล่าเทวดามาฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ภาพวรรณคดี เรื่องทรพีทรพา ภาพรามเกียรติ์ หลวิชัยคาสี (ภาพที่ 3) ส่วนที่สามเป็นวิถีชีวิต ประเพณีต่าง ๆ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ ภาพประเพณีแห่ช้างบวชนาค ภาพประเพณีสงกรานต์ ภาพประเพณีกำฟ้า (ภาพที่ 4 และภาพที่ 5) ไว้อย่างสวยงาม

ภาพที่ 1 จิตรกรรมภาพตอนมารผจญ ในพระอุโบสถ วัดหนองไฉ่

ภาพที่ 2 จิตรกรรมภาพพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน

ภาพที่ 3 จิตรกรรมภาพรามเกียรติ์ เรื่อง ทรพี ทรพา

ภาพที่ 4 ภาพจิตรกรรมงานประเพณีแห่ช้างบวชนาค

ภาพที่ 5 จิตรกรรมภาพประเพณีงานสงกรานต์

1. การวิเคราะห์คุณภาพของการพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย พบว่า ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพการพัฒนาสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1.	ด้านการออกแบบภาพ	4.67	0.58	มากที่สุด
2.	ด้านการเคลื่อนไหวของภาพ	4.33	0.58	มาก
3.	ด้านความเหมาะสมของระบบเสียง	4.67	0.58	มากที่สุด
4.	ด้านระยะเวลาในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.58	มาก
5.	ด้านการเขียนบทดำเนินเรื่อง	4.67	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม		4.53	0.12	มากที่สุด

2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ พบว่า มีความพึงพอใจเกี่ยวกับภาพมีการสื่อความหมายชัดเจน มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.57) เมื่อสรุปในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.51) ดังตารางที่ 2

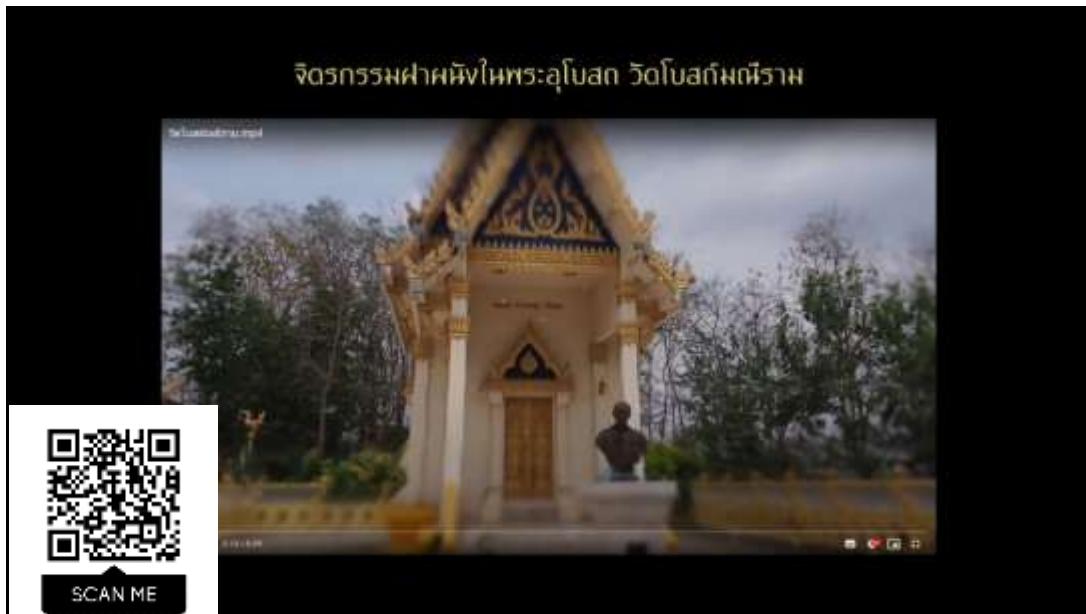
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อสารสนเทศทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย

ข้อที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ
1.	ความเหมาะสมเนื้อหาในการนำเสนอ	4.56	0.64	มากที่สุด
2.	ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการนำเสนอ	4.59	0.62	มากที่สุด
3.	ความเหมาะสมของเทคนิคการเปลี่ยนภาพ	4.59	0.67	มากที่สุด
4.	ความเหมาะสมของเสียงบรรยาย และดนตรีประกอบ	4.59	0.59	มากที่สุด
5.	ภาพมีการสื่อความหมายชัดเจน	4.61	0.57	มากที่สุด
ภาพรวม		4.59	0.51	มากที่สุด

โดยการจัดทำสื่อวีดิทัศน์ในการเผยแพร่เรื่องราวภาพจิตรกรรมฝาผนังบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงและค้นหาข้อมูลจิตรกรรมฝาผนังในสื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ทางระบบออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

ภาพที่ 1 วีดิทัศน์สื่อสารสนเทศจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดดิ่งชัน

ภาพที่ 2 วิดีทัศน์สื่อสารสนเทศจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดโบสถ์มณีราม

ภาพที่ 3 วิดีทัศน์สื่อสารสนเทศจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถวัดหนองไ้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการในการศึกษาข้อมูลตามขั้นตอนเพื่อให้ได้เนื้อหาที่มีคุณภาพและได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ไขจนได้ข้อมูลที่มีคุณภาพด้านเนื้อหา ความเชื่อ ความศรัทธา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศุภรัตน์ อินทนิเวศ (2562) เรื่อง การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังวัดอารามหลวงในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ปรากฏในโบสถ์วิหารวัดพระอารามหลวง ในภาคเหนือตอนบน เป็นผลงานที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา ผลงานสื่อเนื้อหาเรื่องราวความศรัทธา ความเชื่อในหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา มีรูปแบบของผลงานเป็นจิตรกรรมไทยแบบประเพณีแนวประเพณีและจิตรกรรมไทยร่วมสมัย โดยใช้กลวิธีการสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคสีฝุ่น สีน้ำมันและสีอะคริลิก การจัดวางโครงสร้าง และการจัดองค์ประกอบของภาพในงานจิตรกรรม ฝาผนังโดยการใช้เส้นและรูปทรงเป็นหลัก ภาพเน้นรูปทรงที่มีความเป็นจริงตามธรรมชาติ ทำให้ภาพโดยรวมเกิดจุดที่น่าสนใจ มีเกิดความกลมกลืนในภาพ แสดงรายละเอียดของรูปทรงที่มีน้ำหนักของสีต่างกัน การจัดวางโครงสร้างและการใช้สีมีความอิสระในการแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา มีการใช้ทั้งสองลักษณะคือการวางโครงสร้างแบบสีพู่กันและใช้สีในกลุ่มสีสามเส้าคือสีแดง สีเหลือง (ทอง) สีน้ำเงิน ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในผลงานจิตรกรรมฝาผนังล้านนา มีลักษณะของภาพวาดที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และเป็นการสร้างสรรค์ของช่างเขียนจากภาคกลางหรือช่างเขียนภาคเหนือที่ไปเรียนแบบอย่างของช่างเขียนกรุงเทพฯ ลักษณะของภาพเขียนจึงเป็นแบบผสมผสาน นอกจากนี้ลักษณะศิลปะแบบจีน พม่าและแบบศิลปะตะวันตกรวมอยู่ด้วย ส่วนด้านความเชื่อแบบดั้งเดิมของพุทธศาสนา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจตุริช อนุกุล (2560) เรื่องการศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดถ้ำตะโกพุทธโสภา อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า จิตรกรรมในพระอุโบสถของวัดถ้ำตะโกที่มีอายุในสมัยต้นรัชกาลที่ 6 คือ พ.ศ. 2457 มีลักษณะเป็นจิตรกรรมแบบร่วมสมัย มีวิธีการเขียนภาพทัศนียภาพแบบตะวันตกผสมผสานกับการเขียนภาพแบบจิตรกรรม 2 มิติแบบไทย บางส่วนได้รับอิทธิพลจากศิลปะแบบจีน ภายในพระอุโบสถของวัดถ้ำตะโกมีการจัดวางภาพที่ไม่เป็นไปตามขนบประเพณีดั้งเดิมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่เคยทำมา ภาพจิตรกรรมที่พบภายในพระอุโบสถของวัดถ้ำตะโกพุทธโสภา ทั้งหมดยังมีความเชื่อแบบดั้งเดิมของพุทธศาสนา ได้แก่ ภาพผจญมาร ภาพตอนดับขันธ ปรีณิพาน ภาพเสด็จกลับจากดาวดึงส์ ภาพอนุสาวรีย์ฐาน ภาพนรกภูมิ ภาพเทพชุมนุม เป็นต้น และเรื่องราวพุทธประวัติ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของณัฐวุฒิ เล่าห์เจริญบัณฑิต (2559) เรื่องภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ วัดไชยทิศ กรุงเทพมหานคร: การกำหนดอายุและภาพสะท้อนทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวพุทธประวัติและไตรภูมิเป็นลักษณะของการสืบทอดคติจากสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่ที่พบว่ามีเขียนเรื่องราวอื่นๆ นอกจากพุทธประวัติหรือไตรภูมিরวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังรวมเทคนิคการเขียนที่เริ่มต่างจากสมัยก่อนหน้า เช่น ลักษณะทิวทัศน์ที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น ภาพบุคคลชั้นรองมีมากขึ้นเพื่อความสมจริง การตกแต่งผนังบางส่วนเป็นลายดอกไม้เพื่อสร้างบรรยากาศ และได้มีการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม โดยการนำเสนอข้อมูลภาพและเนื้อหาเรื่องราวด้วยสื่อผสม (Multimedia) ในรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ นับเป็นการนำเสนอรูปแบบใหม่ที่บุคคลทั่วไปในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน สามารถเข้าถึงและค้นหาข้อมูลของจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถของวัดบนเส้นทางพระร่วง จังหวัดสุโขทัย ได้โดยสะดวกทางระบบออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย 3 วัด ได้แก่ วัดดลิ่งชัน วัดโบสถ์มณเฑียร และวัดหนองไฉ้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชัยยศ วณิชวัฒนาวุฒิ (2560) เรื่องนวัตกรรม แนวความคิด และวิธีการ การจำลองภาพเสมือนจริง ที่มีมุมมองภาพที่สมบูรณ์ของจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดเกาะแก้วสุทธาราม จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรม แนวคิด และวิธีการ ในการจำลองภาพเสมือนจริงสามารถพัฒนารูปแบบการนำเสนอมุมมองภาพที่สมบูรณ์ของจิตรกรรม

ฝาผนัง ได้ด้วยนิทรรศการอิเล็กทรอนิกส์ การนำเสนอมุมมองภาพที่สมบูรณ์ของจิตรกรรมฝาผนังด้วยนิทรรศการอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าบุคคลทั่วไปสามารถรับรู้เนื้อหาเรื่องราวรูปแบบทางทัศนศิลป์และเทคนิควิธี ดังนี้ การรับรู้ด้านเนื้อหา เรื่องราวของจิตรกรรมฝาผนัง อยู่ในระดับดี การมองเห็นภาพจิตรกรรมมีความสมบูรณ์ต่อเนื่อง ถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวได้อย่างสมบูรณ์มีความชัดเจนและต่อเนื่องการรับรู้ด้านรูปแบบทัศนศิลป์และเทคนิควิธี อยู่ในระดับดีมาก ในเรื่องการมองเห็นสี และความต่อเนื่องของภาพจิตรกรรมของแต่ละผนังภาพ และอยู่ในระดับดี ในเรื่องของการมองเห็นลักษณะภาพเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบ การจัดวางภาพ ขนาด สัดส่วน การตัดเส้นระบายสี และความคมชัด และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของดาวธนา วีระพันธ์ และณัฐรดี อนุพงศ์ (2560) เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียงผ่าน เครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีคุณภาพอยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 2) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.33 ของคะแนนเต็มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการดู มัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรให้ความสำคัญ สนับสนุน และเผยแพร่การนำเสนอศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของวัฒนธรรมของชาติด้วยรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกเพื่อให้เยาวชน และบุคคลทั่วไปได้รับรู้ถึงสาระคุณค่าของจิตรกรรมไทย
2. ควรมีการพัฒนาวิธีการในการนำเสนอเนื้อหาของจิตรกรรมฝาผนัง ในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพให้สามารถเข้าถึงประชาชนให้ทั่วถึงอันจะนำไปสู่การเรียนรู้เข้าใจรักและหวงแหนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติต่อไป
3. หากมีการนำองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนำเสนอให้กับศาสนสถานอื่น ๆ ที่มีจิตรกรรมฝาผนังที่ทรงคุณค่าก็จะเกิดประโยชน์แก่เยาวชนศึกษาและยังเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่นับวันจะถูกทำลายให้คงอยู่กับประเทศ

รายการอ้างอิง

แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565). สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก

http://www.sukhothai.go.th/Post1/Yut_plane616564_2.pdf

ศุภรัตน์ อินทนิเวศ. (2562). การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังวัดอารามหลวงในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน.

วารสารสังคมวิทยาการ, 12 (3), 373-384. สืบค้นจาก [https://so04.tci-](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_cruru/article/view/232000/158350)

[thaijo.org/index.php/social_cruru/article/view/232000/158350](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_cruru/article/view/232000/158350)

จตุริช อนุกุล. (2560). เรื่องการศึกษาผลงานจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดถ้ำตะโกพุทธโสภณ

อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และ*

สังคมศาสตร์), 9 (17), 23-28. สืบค้นจาก [https://so04.tci-](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/92606/72537)

[thaijo.org/index.php/swurd/article/view/92606/72537](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/swurd/article/view/92606/72537)

- ณัฐวุฒิ เล่าห์เจริญบัณฑิต. (2559). *เรื่องภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ วัดไชยทิศ กรุงเทพมหานคร: การกำหนดอายุและภาพสะท้อนทางสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สืบค้นจาก <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/14865?locale-attribute=th>
- ชัยศ วนิชวัฒนานูวัตติ. (2560). *เรื่องนวัตกรรม แนวความคิด และวิธีการ การจำลองภาพเสมือนจริง ที่มีมุมมองภาพที่สมบูรณ์ของจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ วัดเกาะแก้วสุทธาราม จังหวัดเพชรบุรี* (รายงานผลการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก
<http://dspace.lib.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/3532>
- ดาวรดา วีระพันธ์, และณัฐรดี อนุพงศ์. (2560). *เรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้การ์ตูนมัลติมีเดีย 2 มิติ เรื่อง อยู่อย่างพอเพียง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7 (3), 61-72. สืบค้นจาก
http://acad.vru.ac.th/Journal/journal%207_3/7_3_6.pdf